

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Hyvinvointialueiden tulee aktiivisesti varautua erilaisiin laajoihin ja vakaviin häiriötilanteisiin, jotka eivät välttämättä yllä poikkeusolojen julistamisen tasolle. Häiriötilanteet edellyttävät silti laaja-alaista suunnittelua sekä varautumistoimenpiteiden toteuttamista. Poikkihallinnollinen ohjaus ja yhteensovittamisen merkitys korostaa hyvinvointialueiden tarvetta tiivistää yhteistyötä muiden hallinnonalojen, ministeriöiden ja toimijoiden kanssa. Tämä yhteistyö on keskeistä varautumisen koordinoinnissa ja resurssien tehokkaassa käytössä toimintakyvyn varmistamiseksi kaikissa tilanteissa. Näin ollen hyvinvointialueiden, ministeriöiden ja muiden toimijoiden toimintakyky normaaliolojen lainsäädännön puitteissa tulee huomioida riittävässä määrin valmiuslain kokonaisuudistuksessa, mikä mahdollistaa reagoinnin nopeasti muuttuvan ja monimutkaistuvan turvallisuusympäristön tuomiin haasteisiin.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää valtion rahoituksen huomiointia lisäkustannuksien osalta tärkeänä, erityisesti poikkeusolojen edellyttämien lisätehtävien tai varautumisen erityisjärjestelyihin liittyen, joiden painoarvo normaalioloissa on vähäisempi.

Yksityisen sektorin osalta varautumisvelvollisuus jäisi edelleen pääosin erityissääntelyn, sopimusten ja vapaaehtoisuuden varaan. Valmiuslain 12 § on sanamuodoltaan erittäin väljä ja jättää käytännön varautumistoimet ja niiden laajuuden pitkälti varautumisvelvollisten oman harkinnan varaan. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue toteaa, että varautumisvelvollisuus olisi perusteltua laajentaa koskemaan tietyin osin julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yhteisöihin ja kriittisiin yksityisiin toimijoihin.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Voimassa oleva valmiuslaki ja siihen ehdotetut muutokset heijastavat pyrkimystä vastata yhteiskunnan turvallisuusympäristön muutoksiin sekä kansallisen että kansainvälisen tason haasteisiin. Lainsäädäntö on kehittymässä suuntaan, joka pyrkii parantamaan yhteiskunnan kykyä reagoida monenlaisiin häiriötilanteisiin ja kriiseihin kattaen niin normaali-, kuin poikkeusolot. Muutokset korostavat yleisen varautumisvelvollisuuden merkitystä ja tarvetta täsmentää sen sisältöä sekä laajentaa sen soveltamisalaa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää tätä erityisen merkittävänä, sillä yhteiskunnan turvallisuus ja häiriönsietokyky edellyttävät kaikkien toimijoiden aiempaa laaja-alaisempaa osallistamista.

Hyvinvointialueemme näkökulmasta ehdotetut muutokset tarjoavat mahdollisuuden parantaa alueellista varautumista ja kriisinkestävyttä. Hyvinvointialueiden poikkihallinnollisen yhteistyön korostaminen tukee alueellisten erityispiirteiden huomioimista varautumisessa ja mahdollistaa resurssien tehokkaamman käytön.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Hyvinvointialueet eroavat toisistaan väestöpohjan, maantieteellisen sijainnin ja resurssien osalta. Valmiuslainsäädännön tulisi mahdollistaa joustavuus, joka ottaa huomioon nämä alueelliset erityispiirteet, jotta varautumistoimenpiteet ovat riittävän kattavia ja räätälöityjä alueiden tarpeisiin. Laaja-alaisten häiriö- ja kriisitilanteiden hallinta vaatii monialaista yhteistyötä. Valmiuslain valmistelussa tulisi huomioida ja siihen tulisi sisällyttää selkeät linjaukset hyvinvointialueiden, muiden julkisen sektorin toimijoiden (kuten pelastuslaitosten, poliisin ja puolustusvoimien), yksityissektorin ja kansalaisjärjestöjen väliselle yhteistyölle ja koordinaatiolle. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue korostaa kansallisten hankkeiden merkitystä erityisesti laaja-alaisiin häiriö- ja kriisitilanteisiin varautumisessa, jotta linjaukset ja soveltaminen olisivat yhteismitallisia valtakunnallisella tasolla.

Digitaalisen infrastruktuurin merkitys yhteiskunnan toimivuudelle on korostunut. Hyvinvointialue katsoo, että valmiuslain uudistus huomioi tarpeen vahvistaa digitaalista varautumista ja kyberturvallisuutta, joka edistää hyvinvointialueen kykyä toimia tehokkaasti ja joustavasti erilaisissa häiriö- ja kriisitilanteissa.

Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin vaikuttaa merkittävästi sosiaalipalvelujen jatkuvuuteen ja kykyyn vastata kansalaisten tarpeisiin kriisitilanteissa. Sosiaalihuollon varautumisvelvollisuutta ei Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta huomioida riittävässä määrin suunnitellussa valmiuslain kokonaisuudistuksessa. Valmiuslain kokonaisuudistuksen tulee tukea myös hyvinvointialueiden varautumistehtäviä sosiaalipalveluiden osalta, joilla varmistetaan aikaisempaa parempi kyvykyys vastata kaikkien haavoittuvammassa asemassa olevien henkilöiden tarpeisiin turvallisuusympäristön muutokset huomioiden.

Palojärvi Elina

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Päävastuullisina valmistelijatoina konsernihallinnon riskienhallintapalvelut ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Hyvinvointialuejohtaja tehnyt viranhaltijapäätöksen lausunnon antamisesta.